

3. Sinden J. The Importance of Intercultural Communication Training to the Global Workforce. URL: <https://www.td.org/insights/the-importance-of-intercultural-communication-training-to-the-global-workforce>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-280-0-37>

Філіпова О. І.

*кандидат історичних наук, старший викладач кафедри політології,
Національний університет «Одеська політехніка»*

МОВНА КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ЗАСАДА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Позитивним явищем сучасних інтеграційних процесів у вітчизняній вищій освіті є теоретичний і практичний інтерес науковців до проблеми професійної компетентності науково-педагогічних кадрів, що зумовлено кардинальними змінами в концепції функціонування вищої освіти в українському суспільстві, яка висуває нові підвищені вимоги до особистості педагога, його професійної культури та особистісних якостей; передбачає особистісну, професійну та психологічну готовність до опанування сучасними інноваційними технологіями та здатність творчо їх впроваджувати у педагогічний процес.

Професійна компетентність науково-педагогічного працівника вищого навчального закладу має ґрунтуватися на його професійному та особистісному досвіді, сукупності психолого-педагогічних, методичних та інших знань, навичок і вмінь, сприяючи розвитку і саморозвитку у процесі свідомого особистісного та професійного становлення у педагогічній діяльності. В цьому процесі особливого значення набуває мовна комунікативна компетентність викладача вищого навчального закладу.

Під комунікативною компетентністю взагалі розуміється комплексне застосування мовцем мовних і немовних засобів з метою спілкування в конкретних соціально-побутових ситуаціях, уміння орієнтуватися в ситуаціях спілкування, ініціативність спілкування. Комунікативну компетентність можна розглядати як специфічну систему різних рівнів уживаних знань, які виступають предметом міркування і розмови, регулюють інтеракційну діяльність мовленнєвого спілкування. Так, на думку М. А. Василика, лише на підставі комунікативної компетенції особистість здатна планувати і продовжувати висловлювання, розуміти

зміст висловлювань співрозмовників, адекватно оцінювати як окремі висловлювання, так і тексти. Без комунікативної і мовленнєвої компетенції неможливе нормативне використання певної системи в інтеракційній діяльності мовленнєвого спілкування [1, с. 15].

Комунікативну компетентність викладача вищого навчального закладу можна охарактеризувати як певний рівень сформованості особистісного і професійного досвіду взаємодії з оточуючими, якого потребує індивід, аби у межах своїх здібностей та соціального статусу успішно функціонувати у професійному середовищі та суспільстві. Комплекс комунікативних знань і навичок містить у собі знання норм і правил ділового спілкування (ділового, повсякденного та ін.), високий рівень мовленнєвого розвитку, що дозволяє людині під час спілкування вільно передавати та сприймати інформацію, розуміння невербальної мови спілкування, вміння вступати у контакт із людьми з урахуванням їх статевозрілих, соціокультурних і статусних характеристик, вміння поводитися адекватно ситуації та використовувати її для досягнення власних комунікативних цілей; уміння впливати на співрозмовника таким чином, щоб схилити його на свій бік, переконати в силі своїх аргументів; здатність правильно оцінювати співрозмовника як особистість, як потенційного конкурента чи партнера та обирати власну комунікативну стратегію залежно від цієї оцінки; здатність викликати у співрозмовника позитивне сприйняття власної особистості.

На сьогодні, у визначенні науковцями поняття «компетентність» щодо професійної діяльності педагога мовна особистість розглядається сучасними дослідниками як вагома особистісна характеристика, що пов'язана не тільки з індивідуальними здібностями, а й з впливом саме на професійну сферу діяльності.

Мовна особистість – це суб'єкт, що пізнає світ і відбиває цей світ у мові через призму індивідуальності. Л. Паламар небезпідставно зауважує, що мовна особистість повинна розглядатися не лише через призму здібностей людини до певної мовної діяльності, а і через призму характеру, темпераменту, почуттів тощо. Компоненти словосполучення «мовна особистість», класифікованого як термінологічне, указують, по-перше, на комунікативно-діяльнісну, а, по-друге, на індивідуально-диференційовану характеристики, що припускає вивчення індивідуально-діяльнісного поля. Особлива проекція у процесі розвитку мовної особистості викладача вищого навчального закладу державних відбувається через осмислення комунікативного відношення «відправник – адресат» і поняття «індивіда» як носія мови, одиниці класу, представника колективу [2, с. 6].

Визначаючи розвиток мовної особистості викладача вищого навчального закладу як умову формування професіоналізму, треба наголосити, що мовець індивідуалізований вже тією мірою, якою слухач сприймає його фізичні і психологічні характеристики, вчитуючи з них додаткову екстралінгвістичну інформацію. У багатьох суспільних формах усного мовлення існують досить тверді регламентації, жанрові і мовні стереотипи. Індивід може внести тільки особистісне забарвлення в програвання ролей. Цей тип комунікації припускає повну взаємну орієнтацію співрозмовників на індивідуальний обсяг знань та індивідуальні мотиваційні рівні. Саме тут створюється можливість використання індивідуального лексику, вільної творчої реалізації всіх мовних жанрів.

Таким чином, мовлення, являючи собою спосіб формування і формулювання думки за допомогою мови, використовує мову як соціально відпрацьований інструмент, знаряддя, засіб процесів формування і формулювання думки. Виходячи з того, що вибір способу формування і формулювання думки залежить від того, кому адресована думка мовця (собі чи іншій людині, якщо іншій, то присутній у даний момент чи відсутній), треба зауважити про наявність трьох видів мовлення (внутрішнього, зовнішнього усного і зовнішнього письмового), у рамках яких і протікають когнітивні процеси та інтелектуальна діяльність на рівні аналізу, синтезу і оцінювально-контрольних дій.

Розвиток мовної особистості викладача вищого навчального закладу буде ефективним, якщо викладач володітиме сукупністю дискурсних здібностей на рівні всіх фаз інтелектуального акта, а саме: орієнтування і планування мовних і немовних дій, формулювання плану дії в мовній формі, контролю і коректування мовних дій.

Таким чином, важливу увагу в процесі підвищення рівня професійної компетентності викладача вищого навчального закладу потрібно зосередити на формуванні мовної особистості, тому що ця особистісна характеристика пов'язана не тільки з індивідуальними здібностями, а й з впливом на професійну сферу діяльності.

Список використаних джерел:

1. Василик М. А. Основы теории коммуникации – М.: Гардарини, 2003. – 615 с.
2. Паламар Л. М. Функціонально-комунікативний принцип формування мовної особистості: Дис... докт. пед. н. 13.00.02. Державний університет ім. М. П. Драгоманова. – К.: 1997. – 361 с.

3. Свистун В. І. Підготовка майбутніх фахівців аграрної галузі до управлінської діяльності: Монографія. – К.: Науково-методичний центр аграрної освіти, 2006. – 343 с.

4. Хоружа Л. Л. Етична компетентність майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика: Монографія. – К., 2003. – 351 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-280-0-38>

Хабарова Н. А.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри романо-германської філології,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара*

РОЛЬ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ПРИ ФОРМУВАННІ ВТОРИННОЇ КАРТИНИ СВІТУ

Поняття «міжкультурна комунікація» та «міжкультурна компетентність» передбачають взаємозв'язок комунікативного, соціокультурного та когнітивного розвитку здобувачів, заснованого на пізнанні діяльності та культури народу, мова якого вивчається. Зародження концептуальних рамок зазначених вище термінів знаходимо у роботах американського антрополога Едварда Холла на початку 1950-х років. У той час міжкультурна комунікація формувалася як галузь знань, що вивчає вплив культури на комунікацію. Тенденції міжкультурної комунікації та міжкультурної компетентності є важливими чинниками навчання іноземних мов. На думку С.Г. Тер-Мінасової необхідно знати не лише лексику та граматику досліджуваної мови, але й звичаї, культуру, традиції народу, який розмовляє цією мовою [5]. На сучасному етапі формування вторинної мовної картини світу важливим та актуальним є розвиток багатомовної та полікультурної особистості, здатної сприймати та інтерпретувати феномени іншої культури, порівнювати їх із феноменами власної культури та інтегрувати у свою картину світу.

Під ключовим терміном «міжкультурна комунікація» ми розуміємо «адекватне порозуміння двох учасників комунікативного акту, що належать до різних національних культур» [5, с. 26].

В нашому розумінні «міжкультурна компетентність» – це здатність носія мови співвідносити первинну та вторинну картину світу у своїй свідомості, інтерпретувати об'єкти дійсності кількома іноземними